

CUKRARNA

Sporočilo za javnost

Ljubljana, 20. 1. 2025

Shona Illingworth: *Topologije zračnega prostora*

Kustosinji: Renata Selecl, Alenka Trebušak

29. 1.—6. 4. 2025

Shona Illingworth, "Topologije zračnega prostora", 2021, izsek iz videa, naročil The Wapping Project.

V Cukrarni bomo v sredo, 29. januarja 2025, ob 19.00 otvorili razstavo Shone Illingworth z naslovom [Topologije zračnega prostora](#). Na odprtju nas bo umetnica popeljala po razstavi.

Na razstavi bo predstavljena istoimenska video instalacija, v kateri umetnica preučuje argumente za in proti predlagani novi človekovi pravici – pravici do življenja brez fizične ali psihološke grožnje iz zraka. The Airspace Tribunal, mednarodno ljudsko sodišče za zračni prostor, ki sta ga ustanovila odvetnik za človekove pravice Nick Grief in Shona Illingworth, bo to pravico leta 2025 predložil Združenim narodom, Svetu Evrope in drugim ključnim mednarodnim institucijam. Razstava v Cukrarni vključuje tudi besedilo člena, ki obravnava predlagano pravico. *Topologije zračnega prostora* so nastale po naročilu in s podporo The Wapping Project.

En dan po odprtju razstave, 30. januarja 2025, ob 16.00 bo v učilnici Cukrarne potekala okrogla miza o predlogu nove človekove pravice in o razstavi Shone Illingworth. Na razpravi z naslovom *Umetnost in predlog nove človekove pravice* bodo sodelovale: prof. Shona Illingworth, prof. dr. Luli van der Does, Iva Ramuš Cvetkovič, prof. dr. Renata Salecl in prof. dr. Vasilka Sancin.

Torek, 29. januar 2025 ob 19.00

Odprtje razstave z umetnico in kustosinjama.

Sreda, 30. januar 2025 ob 18.00

Okrogla miza: *Umetnost in predlog nove človekove pravice*

SPREMNO BESEDILO RAZSTAVE

Shona Illingworth je dansko-škotska umetnica, ki živi v Londonu. V svojem delu, ki nastaja na podlagi dolgoletnega preučevanja spomina, kulturnega izbrisa in predstav o prihodnosti, se ukvarja z uničujočimi učinki vse hitrejšega vojaškega, industrijskega in korporativnega preoblikovanja zračnega prostora in vesolja, z degradacijo okolja in s posledicami vsega tega za človekove pravice.

Odraščala je v odmaknjenem Škotskem višavju, na obrobju enega največjih evropskih območij, namenjenih vojaškemu preizkušanju bomb. Ta skrajno militarizirani kraj, ki ga je odločilno zaznamovala dolga zgodovina kulturnega izbrisa, kolonialnih praks in strahu pred jedrskim uničenjem, NATO in zavezniške sile še danes uporabljajo kot pokrajino, ki jim pri preizkušanju orožja nadomešča vojna žarišča po vsem svetu. Umetnica takole opiše utrinek iz svojega otroštva: »V nizkem letu so nas nenadoma preletela reaktivna letala tornado GR4, da bi na otok tik ob obali odvrгла 1000 funtov težke bombe. Nebo se je v trenutku sesedlo v težak pokrov nad našimi glavami – zvočno silo smo občutili globoko v drobovju –, naš prostorski svet pa se je spričo premogočne vojaške prevlade nad nami skrčil.«

V video in zvočni instalaciji z naslovom *Topologije zračnega prostora* (2021) se Shona Illingworth ukvarja z različnimi kulturnimi pomeni, kozmologijami in videnji svobode, ki so že od nekdaj povezana z nebom. Preučuje, kako se zračni prostor in vesolje spreminjata v vse bolj zapleten, koloniziran in instrumentaliziran prostor vojaškega in ekonomskega izkoriščanja, vse obsežnejšega in z orožjem podprtega nadzora, jedrske grožnje in okoljske degradacije.

Instalacija *Topologije zračnega prostora*, ki je po svojem obsegu in nujnosti svetovnega pomena, predstavlja različna, pogosto nasprotujoča si stališča. Umetniško delo preči nevidne plasti atmosfere skozi tematiziranje toksičnih mikrodlecev v orjaških peščenih viharjih v Zalivu, atomskega bombardiranja Hirošime, velikopoteznih geoinženirskih predlogov, povezanih z zrcali v vesolju, uporabe elektromagnetnega spektra kot orožja, hitre širitve rabe brezpilotnih letalnikov, uporabe umetne inteligence v vojskovanju in militarizacije vesolja. Pri tem razkriva naglo preobražanje prostranosti in pluralnosti neba in kozmosa v prenatrpan in teritorializiran prostor, ki je poln nasprotujočih si interesov, vse številnejših groženj, za nameček pa je še predmet spora.

Sedanji pravni okvir, ki ureja zračni prostor in vesolje ter je bil oblikovan v štiridesetih in šestdesetih ter sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ne ustreza več vse hujšim grožnjam, ki jim je danes izpostavljeno svetovno prebivalstvo. Video *Topologije zračnega prostora* je bil posnet v različnih krajih po svetu. V njem dobi besedo tudi Airspace Tribunal, mednarodno ljudsko sodišče za zračni prostor, ki ga je umetnica leta 2018 ustanovila skupaj z odvetnikom za človekove pravice Nickom Griefom, danes pa ga vodi skupaj z Renato Salecl. Namenjeno je preučevanju argumentov za in proti predlagani novi človekovi pravici – pravici do življenja brez fizične ali psihološke grožnje iz zraka.

Sodišče za zračni prostor oblikuje predlagano novo človekovo pravico s povezovanjem različnih stališč, védenj in izkušenj z vsega sveta ter tako postavlja pod vprašaj tradicionalni državocentrični pogled na oblikovanje mednarodnega prava. Na dosedanjih obravnavah, ki

so potekale v Londonu, Sydneyju, Torontu in Berlinu, so dokaze predstavili strokovnjaki s področij človekovih pravic, geopolitike, umetne inteligence, nadzora, nevropsihologije, podnebnih sprememb, nuklearizma in prava, ki zadeva zračni prostor in vesolje, pa tudi posamezniki, ki so na lastni koži občutili, kako je biti žrtev nasilja iz zraka.

Novo človekovo pravico bodo Združenim narodom, Svetu Evrope in drugim telesom predložili leta 2025. Razstava v Cukrarni vključuje tudi besedilo člena, ki obravnava predlagano pravico.

O AVTORICI

Shona Illingworth je dansko-škotska umetnica, ki živi v Londonu. Njene samostojne razstave so bile predstavljene v galeriji The Power Plant v Torontu (2022), Narodnem muzeju Bahrajna (2022), galerijah UNSW v Sydneyju (2016) in FACT v Liverpoolu (2015). Umetnica je profesorica umetnosti, filma in medijev na Univerzi v Kentu, sodelavka Imperial War Museum-a in članica mednarodnih uredniških odborov revij Journal of Digital War ter Memory, Mind and Media.

The Airspace Tribunal je mednarodno ljudsko sodišče za zračni prostor, ki je bilo ustanovljeno za obravnavo in raziskovanje pravice do varnega in nevtralnega zračnega prostora, ki ga sodobne tehnologije, vojaške strategije in podnebne spremembe vse bolj ogrožajo. Tribunal združuje umetnike, pravnike, znanstvenike in druge strokovnjake z različnih področij, da bi skupaj premislili o pravnem in etičnem okviru, ki ureja uporabo zračnega prostora. Več na [spletni povezavi](#).

KOLOFON RAZSTAVE

Podpis fotografije: ©Shona Illingworth, *Topologije zračnega prostora*, 2021, izsek iz videa, naročil The Wapping Project.

Shona Illingworth: *Topologije zračnega prostora*

Samostojna razstava

29. 1.–6. 4. 2025

Kustosinji razstave: Renata Salecl, Alenka Trebušak

Vodja projekta in produkcija: Marija Veljanovska Nemec

Odnosi z javnostmi: Mojca Podlesek

Glasovi (po vrstnem redu pojavljanja): Ilias Fernini, Kevin Bales, Sebastian Pfautsch, Sophie Dyer, Kirsty Brimelow QC, Carolyn Bonnyman, Abdulaziz Mohammed, Giuse Maggi, Conor Gearty, Anson Mackay, Hiroshi Harada, Luli Van Der Does, Keisuke Imanaka, Majid Rabet, Nick Grief, Lola Young, Steffen Laursen, Steven Freeland, Toral Gajarawala, Mark Sealy, William Merrin, Andrew Hoskins, Davi Kopanawa.

Dodatno besedilo iz: Sven Lindqvist, *A History of Bombing*, 2001. Dodatna glasba: Tal Hendrikse, Jeff Knowler, Azhar Kubba.

Arhivski posnetki z dovoljenjem: Imperialni vojni muzej, London, NASA, Evropska vesoljska

agencija.

Koncept, kamera, režija, montaža videa in zvoka: Shona Illingworth.

Dodatni zvočni posnetki: Philippe Frau-Nadal, Xan M.rquez Caneda, Khalil Ebrahim Ahmed Ali Ajhaddad, Akbar Zaib.

Obdelava zvoka: Jeff Knowler.

Oblikovanje zvoka: Tal Hendrikse.

Končna gradacija slike: Bevis Bowden.

Animacija: Peter Knight.

Topologije zračnega prostora so nastale po naročilu in s podporo The Wapping Project.

Produkcijo so podprli Bahrain Authority for Culture and Antiquities, Fundacija Sharjah Art, British Council, DCMS, GREAT s pomočjo UK-Gulf Exhibition Program, Arts Council England, Univerza v Kentu.

Umetnica se zahvaljuje: Doughty Street Chambers, Center etike v Sydneyu, Big Anxiety Festival, Center za mir na Univerzi v Hirošimi, The Power Plant, Survival International.